POETES / MÀRIUS SAMPERE

Invocacions a l'anònim

Màrius Sampere (Barcelona, 1928) és un autor de reconeixement tardà, considerat avui dia com un dels grans poetes catalans vius. Classificat en els seus inicis amb l'etiqueta del "realisme històric" —a partir d'un primer llibre, *L'home i el límit*, premi Carles Riba 1963—, se'l va reivindicant a partir dels anys vuitanta com un poeta de poderosa veu profètica —en la línia de William Blake o de Walt Whitman, segons ha deixat escrit D. Sam Abrams—, permanentment enfrontat a l'amor, el dolor o la mort. És autor d'una vintena de llibres, entre els quals *Llibre de les inauguracions* (1984), *Demiúrgia* (1996), *Sublum* (2000), *Ens trobarem a fora* (2006) o *Altres presències* (2008). Recentment ha publicat la novel·la *El gratacel*, molt elogiada per la crítica.

Ha col·laborat sovint amb les plaquettes de *Papers de Versàlia* i va ser un dels quatre poetes triats per a les primeres jornades *Poètiques de Tardor* que vam organitzar l'any 2009. Els poemes que ara presentem (*Invocacions a l'anònim*) pertanyen a la seva participació en la plaquette núm. Z, "no tinguis res a les mans", de la primavera d'enguany.

JOSEP GERONA /
Papers de Versàlia - www.papersdeversalia.com

I

Ara és el cercle.
Ara és el cercle tancat,
ara obrim la pausa
per dir la breu història
d'un començament.

I sí, el nom és bo,
bo i dividit: són els deu dits
que s'endinsen en cuixes,
dues i llises, finalment obertes
sota savi plugim de llet amarga.

Inclina't, entra'm
més endins, més cap a mi!,
em demanes i ja ho saps tot:
l'hora més bona
és morir així, sense avisar.

II

La bèstia és la por animada.
Encara fuig del primer llamp,
el vell luxuriós. Ara mateix
retornava al cau
i l'alè s'espessia, i el grumoll
no es desfeia al pulmó, s'hi feia pedra.

Mirem-nos nus i sagrats.
Som la fi de l'esforç, la suor
ens ha ungit. El dia
d'avui ens revesteix de mels
i llepades. És l'amor
que transporten
la dent i la saliva.

III

Ara no, ara són els daus
que hem llançat aquest vespre
per mirar de dormir; s'han aturat
aquí, tots cinc, i no tenen cara.

Ni punts ni blancors, són els enigmes
evidents, les immobilitats
cúbiques, espais interromputs
cegament. També serien
l'atzar cansat de mi, mirades fredes
que fixen el fracàs
de la geometria.

I no guanya ningú. Damunt la taula
els dits retornen a les mans
i es pleguen

IV

No, no hi ha misteri. Quin misteri
hi pot haver a la planta baixa?
Els quatre secrets
són, si de cas, la màscara primera,
la màscara segona, la tercera,
gairebé impossible, i el somrís
universal de la màscara.

Ho he vist al mirall, com cristal·litzem
en una sola mirada
el front, les galtes, les orelles,
la marca inconfusible de ser un hom.
Ara ja sé
que cadascú de nosaltres limita amb l'invisible.

V

Oh el benvingut, el salfumant!
Cuita, desembussa'ns l'aigüera,
que els mals esperits s'hi acumulen
i m'obstrueixen els darrers amors.

No és casualitat, la vida.
Res no és casual si el vent ho porta,
si les ombres es queden,
si tot de sobte
plou i fa sol i les bruixes es pentinen.

Baudelaire traduït a la presó

Carles Castellanos va descobrir durant les seves estades a la presó l'efecte 'euforitzant' de la traducció

JEAN DESLISLE / **jdelisle@uottawa.ca**
Professor emèrit de la Universitat d'Ottawa

La solitud carceària és propícia a la traducció. Hi ha un bon nombre de traductors que han continuat traduint quan estaven patint empresonament. Essent una tasca solitària per excel·lència, aquesta activitat intel·lectual serveix per a alliberar l'esperit i es mostra com un mitjà poderós d'evasió...

N'hi hauria prou de citar el nom d'Étienne Dolet que, des del fons del seu calabós de Lió, va traduir *Les Tusculanes* de Ciceró abans d'ésser condemnat a la foguera pel tribunal de la Inquisició, o també els de William Tyndale et de Louis-Isaac Lemaistre de Sacy. Aquests dos traductors van traduir l'Antic Testament des de darrere els barrots: Tyndale al castell de Vilvoorde, prop de Brussel·les; Lemaistre de Sacy, a la Bastilla, on va estar tancat per dos anys.

Tyndale va morir també a la foguera. La intolerància religiosa fa, de vegades, perillós l'ofici de traductor. Igualment com les ideologies totalitàries.

Ja més ençà, al segle XX, hom pot mencionar els noms d'Eduardo Barriobero y Herrán, autor de la primera traducció de *Gargantua* publiada el 1905 a Espanya; Abraham Elmaleh, que va traduir a l'hebreu el *Llibre de Kalila i Dimna* mentre es consumia a les masmorres del Khan el-Paixà a Damasc; Pavlos Zannas que, en el decurs dels seus deu anys de reclusió sota el règim dels Coronels, va produir una versió grega de *À la recherche du temps perdu*, de Proust, obra molt apropiada a les circumstàncies; i finalment Milovan Djilas autor d'una versió serbocroata del *Paradís perdut* de Milton que va escriure en més de 3.000 fragments de paper higiènic perquè els seus escarcellers l'havien privat de paper d'escriure, com a mesura vexatòria.

El recorregut atípic del militant independentista català, Carles Castellanos, nat a Barcelona el 1942 és interessant des de diferents punts de vista. Aquest enginyer industrial de formació és un veritable home de molts oficis en el camp de la lingüística. Ha estat simultàniament o successivament lingüista, traductor, lexicògraf, terminòleg, professor de traducció, Director del Departament de Traducció i d'Interpretació de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), director d'un observatori català de la llengua amaziga (o beber) i investigador universitari, tot militant molt activament al si del moviment per la independència de Catalunya. És també un ardent defensor i promotor de la llengua i la cultura catalanes. El seu compromís polític el portarà a publicar una desena d'obres sobre temes històrics i sociopolítics entre els quals un *Petit Diccionari de l'Independentisme* (1988)[1]. També és un gran defensor i promotor de la llengua o la cultura catalanes.

Charles Baudelaire / ÉTIENNE CARJAT

Durant més de vint anys ha estat professor de traducció (francès-català) a la UAB i s'ha interessat en les llengües afroasiàtiques, particularment per l'amazic (o berber). Ha publicat, d'altra banda, l'any 2006, una *Guia de conversa universitària amazic-català*. Es tracta d'un manual bilingüe d'iniciació al català destinat als estudiants i professors estrangers a Catalunya.

Carles Castellanos, lexicògraf, ha enriquit la llengua catalana amb nombrosos repertoris, entre els quals un diccionari francès-català, català-francès (1979), un diccionari d'informàtica (1986), un diccionari de falsos amics francès-català (2000) i un diccionari bàsic occità-català (2008). Aquestes obres són una prova de la vitalitat de la llengua catalana. Encara era adolescent quan es va afiliar, l'any 1960, al Front Nacional de Catalunya. Més tard, col·laborà a la fundació d'altres organismes que tenien com a objectiu la independència d'aquesta comunitat autònoma. Els seus tràngols amb la Guardia Civil no van trigar a multiplicar-se. Ben aviat és fitxat, vigilat, neutralitzat. Quatre vegades serà